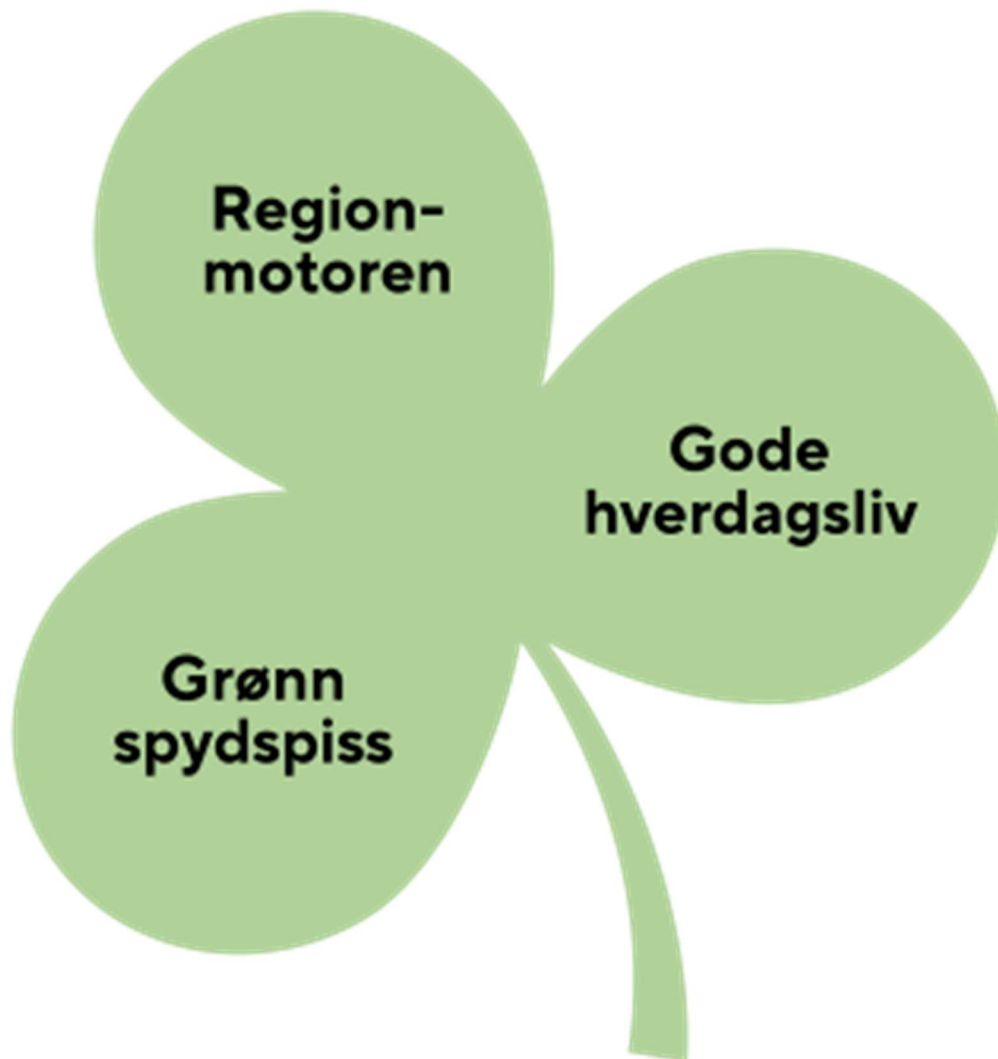

211534 Nytorget Park og VA

Utskifting og omlegging av VA-ledninger

MILJØOPPFØLGINGSPLAN

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Prosjekt.: 211534 Nytorget Park og VA

Byggherre: Stavanger Kommune v/ Anleggsprosjekter
Prosjektleder: Grete Bastlid
Prosjektleder assistent: Anders Salte
Byggeleder: Fredrik Kolnes

C02	2023-05-12	Prosjektilpassing	Grete Bastlid		
C01	2023-05-02	For gjennomgang av prosjektgruppe	Anders Salte		
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Innhold

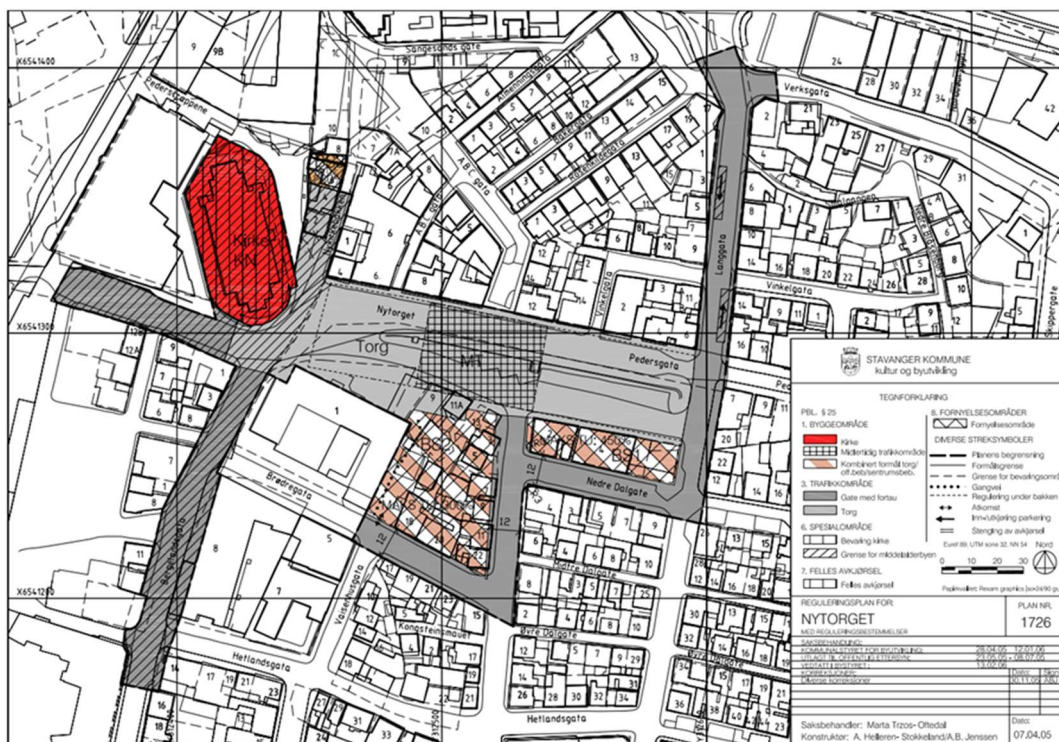
1.	Innledning.....	4
1.1	Orientering om prosjektet.....	4
1.2	Miljøoppfølging	6
1.3	Miljømål og overordnede føringer.....	6
2.	Ansvar.....	8
1.4	Byggherre.....	8
1.5	Entreprenør	8
3.	Miljøoppfølgingsplan	9

1. Innledning

1.1 Orientering om prosjektet

Området Nytorget strekker seg fra Langgata i øst til Hospitalgata i vest. Nytorget med den oppbygningen det har i dag ble ferdig i 1923. Planområdet (19 260 m²) består hovedsakelig av trafikkareal og har vært benyttet som dette siden opparbeidelse.

Prosjektet ligger innenfor trehusbebyggelse (H570_426) som dekker store deler av Stavanger sentrum. Mot Hospitalgaten ligger deler av planområdet også innenfor grensen for middelalderbyen (H730_33) I krysset mot Hospitalgaten ligger også St. Petri kirkested som er et viktig kulturminne i regionen.

Utklipp av reguleringsplan for nye Nytorget (planid. 1726)

I 2019 startet planarbeidet for oppgraderingen av Nytorget til et attraktivt, moderne og innovativt byrom med torg og park. Biltrafikken over Nytorget fjernes, og det legges til rette for gående, syklende, lek og rekreasjon. Arealene er varierte og fleksible og tilpasset både store og små arrangement, torghandel, uteservering, formelle og uformelle møter mellom mennesker. Opparbeidelsen sikrer en sammenhengende grønnstruktur både i form av parken over Jugendmuren og regnbedene på torget. Naturbasert overvannshåndtering gir muligheter for bruk av overvann som en ressurs.

Kabeletatene og andre ledningseiere ble kontaktet tidlig i prosjektet med tanke på fellesføring. Prosjektet omfatter derfor også sanering og nyanlegg for strømkabler, fiberkabler og gassledning. Rogaland brann og redning og Lyse Neo har kommet til en avtale der det legges ny gassledning til restauranter som i dag bruker propan på flasker.

For å kunne opparbeide Nytorget iht vedtaket i Stavanger kommunestyre i 2019, er det behov for en reguleringsendring. Reguleringsendringen skal opp til politisk behandling i Utvalg for by- og samfunnsutvikling 25. mai 2023.

Torget, mellom husrekken i nord og Jugendmuren, skal stå ferdig til by jubileet Stavanger 2025. Det er

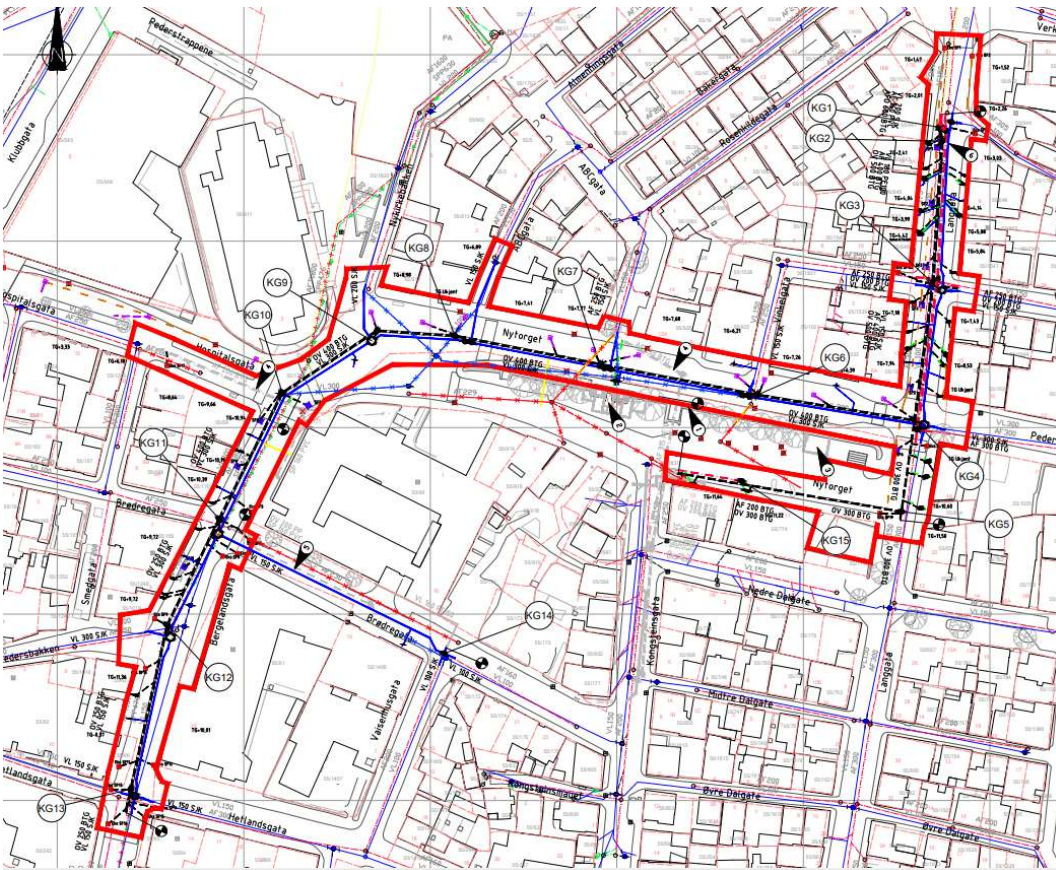
planlagt flere aktiviteter i dette området i forbindelse med feiringen.

Tidspunkt for opparbeidelsen av parken er avhengig av fremdriften på Mediebyen og Metropolis (plan 2774 Felt C11 (inkl. BS2)). Arealene til parken vil være riggområde for alle tre prosjektene.

Situasjonsplan fra forprosjektet (Ghilardi+Hellsten Arkitekter)

I forbindelse med opparbeidelse av Nytorget, skal eksisterende VA ledninger i området skiftes ut og legges om. Deler av VA ledningene er over 100 år gamle.

Som et ledd i den naturbaserte overvannshåndteringen, skal alle tak nedløp som vender mot torg- og parkarealene, ledes til regnbed. Øvrig overvann, og tak nedløp i Langgata og Bergelandsgata som i dag kommer ned på fortausareal, skal tilknyttes ny overvannsledning. Ny overvannsledning vil bli lagt i alle VA-grøfter i form av lettseparering. Dette vil bedre kapasiteten på eksisterende ledningsnett nedstrøms, og unngå at rent vann belaster rensesystemet.

VA-arbeidene må være ferdigstilt før arbeidene med torget og parken kan starte.

Denne miljøoppfølgingsplanen er utarbeidet for VA-delen av prosjektet. VA-arbeidene inkluderer også ny opparbeidelse av Langgata og reetablering av Bergelandsgata.

Samtidig med Nytorget Park og VA, skal Mediebyen og Metropolis (plan 2774 Felt C11 (inkl. BS2)) oppføres på tomten til den gamle politistasjonen. Prosjektene vil samarbeide tett for å minske belastningen på byen og nabolaget, samt sikre en effektiv og smidig gjennomføring av begge prosjektene.

Prosjektene er også knyttet sammen i form av felles VA-rammeplan med fokus på naturbasert overvannshåndtering. Overvannet som Mediebyen ikke klarer å fordrøye på egen tomt, skal ledes videre i åpne løsninger til regnbed på Nytorget.

1.2 Miljøoppfølging

Stavanger Kommune har i sin Klima- og miljøplan lagt ambisiøse mål for reduksjon av klimagassutslipp. Handlingsplanen for perioden 2022-2026 har konkrete aksjonspunkt som skal bidra til å nå disse målene. Et viktig mål i klima- og miljøplanen er å redusere de direkte klimagassutslippene i Stavanger kommune med 80 % innen 2030, og å være fossilfri innen 2040.

Klimatilpasning står også helt sentralt i kommunens klimaomstilling, og håndteres i andre planer og prosesser. Som Skybruddsplanen med tanke på urban flom, kartlegging av økt havnivå og bølgepåvirkning mm. Rogaland fylkeskommune har startet arbeidet med en regionalplan for klimaomstilling som Stavanger kommune gav sin uttalelse til i februar 2023.

Plan 1726 Nytorget fra 2006 har ikke krav om miljøoppfølgingsplan. Dette kravet er imidlertid tatt inn i bestemmelsene til reguleringsendringen som nå er ute til høring. Miljøoppfølgingsplanen er utarbeidet iht. Norsk standard (NS3466:2009). Utover dette er det også identifisert relevante krav iht. gjeldende lovverk og standarder som vil være relevant å følge opp i prosjektet.

Formålet med miljøoppfølgingsplanen er å sikre at miljøkrav fastsatt i lover, veiledere og kommunale føringer blir fulgt opp, sikre at beslutninger tatt i tidligere planfaser ivaretas i gjennomføringen av prosjektet, samt redusere usikkerhet knyttet til informasjon og oppfølging av interessenter.

Miljøtemaer som er identifisert i dette prosjektet er listet opp i kapittel 3, med angivelse av hvordan disse skal følges opp. De ulike partene og deres ansvar er beskrevet i kapittel 2

Tredje kapittel i miljøoppfølgingsplanen identifiserer miljøtemaer fra, planbestemmelse og lovverk med angivelse av hvordan de ulike partene skal følge det opp. De ulike partene; byggherre, prosjekterende og utførende, er beskrevet i kapittel 2.

Miljøoppfølgingsplanen er et levende dokument som oppdateres og revideres gjennom prosjektets ulike faser:

- Igangsettingstillatelse: Krav til utførelse, og hvordan berørte parter skal informeres om tiltakene, fastsettes.
- Anleggsperioden: De ulike partene i prosjektet følger opp og rapporterer i ht matrisen i kapittel 3.
- Ferdigstillelse av tiltak: Dokumentere hvordan krav til utførelse og informasjon er ivaretatt.

1.3 Miljømål og overordnede føringer

Prosjektet skal sørge for at gjeldende lover og regler knyttet til ytre miljø etterleves.

For å redusere belastningen på nærmiljøet og utnytte synergieffekt ift. arealbruke og energibruk, har Stavanger kommune og Veidekke (C11) felles brakkerigg.

Klima- og miljøplanen

På kommunale bygge- og anleggsplasser skal alle maskiner og kjøretøy være fosilfrie fra 2021 og innen 2025 skal de være utslippsfrie.

Fosilfrie anleggsmaskiner er et minimumskrav. I Nytorget Park og VA skal Stavanger kommune gjennomføre et pilotprosjekt for klimavennlige bygge- og anleggsplasser ved å premiere bruk av elektriske anleggsmaskiner på anleggsområdet. Dette er nærmere beskrevet i Vedlegg 2.1 Generell del teknisk beskrivelse.

Gamle VA-ledninger og asfalt leveres til godkjent deponi. Materialbruken i gamle VA-ledninger er ukjent / usikker. Asbest kan forekomme.

Avfallshåndtering fra brakkerigg inngår i leien av riggen. Veidekke er eier av brakkerigg.

Prosjektet vil ha fokus på gjenbruk av masser. Dette vil også ha en positiv effekt på energibruken i form av redusert transport til og fra anlegget.

Vann i Stavanger og skybruddsplanen

Økt og mer intens nedbør gjør at klimatilpasset overvannshåndtering blir stadig viktigere, da primært ved blågrønne løsninger. Det vil bli nærmere omtalt i tilknytning til park-delen av prosjektet. Mesteparten av avløpsledninger på Nytorget og tilstøtende gater, er fellesledninger. For å opprettholde / sikre kapasiteten på ledningene, legges det grunn overvannsledning i alle VA-grøfter (lettseparering) for å fjerne mest mulig rent overvann fra avløpssystemet.

Vann på avveie er et ganske stort miljøproblem. Dette gjelder alle typer vann; drikkevann, spillvann og overvann. Ved å redusere vann på avveie, reduseres energi forbruket til vannbehandling, pumping og rensing av avløpsvann.

Stavanger kommune har også som mål at vannforekomster skal ha minst tilstand *god* både økologisk og kjemisk. Ved for liten kapasitet på avløpsanlegget, kan spillvann gå i overløp og i tilfelle Nytorget direkte til sjø.

Et av tiltakene for å imøtekomme disse utfordringene, er å fornye ledningsnett. Gjeldende målsetning er å fornye 1,5% av ledningsnett pr år.

Grønn plan

Hele trehusbyen i Stavanger er regulert til hensynssone bevaring av kulturmiljø, hvor store trær også er en del av dette kulturmiljøet. Eksisterende trær på Nytorget og tilstøtende gater er derfor regulert til vern i reguleringsendringen (1726E) som er på høring. Bestemmelsene setter også krav om tiltaksplan for arbeider nær disse trærne. Tiltakene skal følges.

Støy

Stavanger kommune har en handlingsplan mot støy. Den omfatter bl.a fellesarealer, lekearealer i boligområder, uteområder og friområder. Dette vil bli nærmere omtalt i tilknytning til park-delen av prosjektet.

I forbindelse med VA-arbeidene, som denne miljøoppfølgingsplanen omhandler, vil reduksjon av anleggsstøy bli et sentralt tema. Fjellet ligger grunt i hele tiltaksområdet. Det vil derfor være behov for pigging / sprenging i deler av grøftetraseen. Det vil ikke være mulig å overholde kravene i T-1442 kapittel 6.

Det er beskrevet støyreducerende element i teknisk beskrivelse. I tillegg skal entreprenøren beskrive støyreducerende tiltak i tilbudet sitt.

Målet er å redusere støynivået så mye som overhodet mulig, og redusere ulempene for naboene gjennom informasjon og kommunikasjon.

2. Ansvar

1.4 Byggherre

Byggherre skal:

- påse at det blir utarbeidet miljøoppfølgingsplan.
- påse at miljøoppfølgingsplan blir forankret i prosjektet og fulgt opp av prosjekterende og utførende.
- kontrollere at mål og krav til miljø overholdes ved valg av løsninger i alle faser.
- besørge nødvendig kontakt med miljømyndigheter, herunder sørge for innhenting av eventuelle tillatelser.
- påse at alternative løsninger vurderes i forhold til miljøgevinst, ulemper, kostnader og tilgjengelig teknologi.
- påse at utførende følger opp miljømålene i byggefase.
- påse at berørte parter og naboer blir informert om hvilke tiltak som gjennomføres.

Miljøoppfølging hos byggherre innarbeides systematisk på lik linje med andre forpliktelser som tilhører prosjektet. Miljøtiltakene skal følges opp jevnlig. I ordinære møter internt og i møter mellom byggherre og prosjekterende / entreprenør.

1.5 Entreprenør

Entreprenør skal sørge for at krav stilt i miljøoppfølgingsplan og konkurransegrunnlag følges opp under utførelse av entreprisen. Miljøoppfølgingsplanen skal innarbeides på lik linje med andre kontraktsforpliktelser og anleggslederen skal jevnlig gjennomgå status på miljøtiltak med sine medarbeidere og i byggemøter. Ved avvik fra miljøkrav skal det håndteres raskt og rapporteres videre til byggherre.

Utførte tiltak skal etter beste evne dokumenteres, og entreprenør skal fylle inn i miljøoppfølgingsplan hvilke miljøtiltak som er gjennomført utover krav stilt i konkurransegrunnlag. Entreprenør skal også følge opp at informasjon om tiltak som er gjennomført blir tilsendt berørte parter og naboer.

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

3. Miljøoppfølgingsplan

Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/ prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
1	VA-ledninger					
1.1	<i>Overvannsledning / lettseparering</i> <ul style="list-style-type: none"> Opprettholde / bedre kapasitet på fellesledninger	Vann i Stavanger og Skybruddsplan	Detaljprosjektering ferdig	Utover veisluk, skal alle taknedløp som vender mot VA-grøft / offentlig vei, kobles på ny OV-ledning (fjernes fra fellesledning). Det skal IKKE gjøres tiltak på privat grunn for å knytte taknedløp til OV-ledning.	ENT.	Innmåling og foto
1.2	<i>Fornyelse av ledningsnett</i> <ul style="list-style-type: none"> Opprettholde / bedre kapasitet Unngå vann på avveie Unngå forurensning av respirenter	Vann i Stavanger og Skybruddsplan	Detaljprosjektering ferdig	I henhold til gjeldende tegninger, beskrivelse, geoteknisk notat vedr. Jugendmuren og VA-normen for Stavanger	ENT.	Innmåling. Antall meter lagt vannledning, fellesledning og overvannsledning rapporteres hver måned.
Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/ prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
2	Naturmiljø					
2.1	<i>Eksisterende trær</i> <p>Hele trehusbyen i Stavanger er regulert til hensynssone bevaring av kulturmiljø, hvor store trær også er en del av dette kulturmiljøet.</p>	Grønn Plan Reguleringsendring 1726E TiltaksplanTrær Nytorget VA	Det er utarbeidet tiltaksplan for trær	Tiltaksplanen skal følges. Sertifisert arborrist skal være til stede ved arbeid nær eksisterende trær.	ENT	Foto

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
3	Forurenset grunn					
3.1	<i>Forurensede masser:</i> Miljø-teknisk grunnundersøkelse og tiltaksplan	Forurensningsforskriften	Miljøtekniske grunnundersøkelser er gjennomført. Tiltaksplan er utarbeidet.	Utfører iht. gravetillatelse fra Stavanger kommune og tiltaksplan. Stein større enn 2,5 cm uten synlig forurensning defineres som rene masser. Disse skilles ut vha finmasket dyrkningsskuff. Forurensede masser t.o.m tilstandsklasse 3, gjenbrukes innenfor tiltaksområdet.	ENT	Veiesedler Innmåling ved omdisponering av forurensede masser Massehåndteringsplan for rene masser
3.2	<i>Forurensede masser:</i> Miljø-teknisk grunnundersøkelse	Tiltaksplan	Det foreligger plan for prøvepunkt	Supplerende prøvetaking i Bergelandsgata. Supplerende prøvetaking på østsiden av St. Petri kirken er ikke nødvendig da det ikke skal graves i dette området.	BH RiM	Revidert tiltaksplan Massehåndteringsplan for forurensede masser
3.3	<i>Forurensede masser:</i> Prøvetaking mtp. syredannende fylitt ved sprenging / pigging.	Tiltaksplan Statsforvalteren	Prosedyre utarbeidet av Statsforvalteren	I ht. gjeldende prosedyre fra Stataforvalteren. <ul style="list-style-type: none"> • XRF-pistol • Hydrogenperopsidtest Behandling / deponering av påvist syredannende fylitt er ikke beskrevet i denne planen da den problemstillingen ikke er helt løst ennå.	BH RiM	Prøveresultat Tiltaksplan for forurensede masser

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

3.4	<i>Oljeutslipp:</i> Utslipp av forurensende stoffer under anleggsarbeid skal unngås.	Forurensningsloven	Risikoen for utslipp av drivstoff eller andre oljeprodukter under fylling, vedlikehold eller arbeid skal minimaliseres.	<p>Det skal etableres rutiner for</p> <ul style="list-style-type: none"> • lagring og fylling av drivstoff • maskinvask • vedlikehold av maskiner <p>Fylling av drivstoff, oljeskift o.l. skal kun skje på godkjent sone og skal <u>aldri</u> skje i nærheten av trerekken på Jugendmuren, eller andre trær.</p> <p>Utarbeidelse av beredskapsplan mot akutt forurensning. Absorpsjonsmiddel og oljesøl-kit skal alltid oppbevares tilgjengelig.</p> <p>Alle dieseltanker skal være dobbeltvegget og lekkasjedeteksjon. Tankanlegg skal sjekkes jevnlig.</p>	BH ENT	Riggplan Rutiner Beredskapsplan
-----	---	--------------------	---	---	-----------	---------------------------------------

Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
4	Anleggsgjennomføring - Støy, støv og lysforurensning					
4.1	<i>Støy og vibrasjon fra anlegg:</i> Støy og vibrasjoner fra anleggsarbeid skal ikke medføre helsemessig ulempe eller overskride helsemessig forsvarlig nivå.	T-1442 (gjeldende utgave) og Forskrift om miljørettet helsevern §9.	<p>Grunnundersøkelser og prosjektering har avdekket behov for sprenging / pigging i bunn grøft langs store deler av traseen.</p> <p>Foreløpige støyberegninger viser overskridelser av kravene i T-1442 langs hele traseen.</p>	<p>Dialog med St. Petri kirken og Stavanger Tinghus ift tidspunkt for støyende arbeid, og mulige tiltak.</p> <p>Tiltak beskrevet i anbudsgrunnlaget Evt. tiltak beskrevet av entreprenøren i tilbudet.</p> <p>Bruk av støysvake maskiner. Entreprenøren oppfordres til å bruke elektriske maskiner</p> <p>Se Vedlegg 3.1 Krav og vilkår for klimavennlige bygge- og anleggsplasser.</p>	BH ENT	<p>Referater fra møter / dialoger</p> <p>Støymålinger Dokumentasjon av støyreduksjon</p> <p>Liste over maskiner og kjøretøy v1.3 Nytorget</p>

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

4.2	<i>Støv fra anlegg:</i> Arbeidene skal ikke medføre sjenerende støvplager for naboer.	Forurensningsforskriften, kapittel 7	Stille krav til utførelse.	Entreprenør skal tilstrebe at støv fra anleggsarbeidene i minst mulig grad skal medføre ulempe. Ved høye innhold av svevestøv må det gjennomføres avbøtende tiltak. Det er poster for avbøtende tiltak i beskrivelsen.	ENT	
4.3	<i>Lysforurnsning:</i> Minst mulig sjenanse for beboere og næringsdrivende. Unngå belysning av St. Petri kirken.		Stedlig tilpasning av midlertidig belysning	Valg av belysning og plassering for å oppnå målene. Lyskastere skal aldri stå på når det ikke er aktivitet på anlegget.	ENT	Tilbakemelding fra byggeleder, beboere og næringsdrivende

Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
5	Klimagassutslipp					
5.1	<i>Ombruk og gjenvinning:</i> Forbruke så lite materialer som mulig. En del ikke-fornybare råstoffer kan ta slutt hvis vi ikke bruker dem klokt.	Klima og miljøplanen	Prosjektert med ombruk av platekantstein fra Nytorget. Igjenfylling av grøft med stedlige masser.	Tilbakefylling og omdisponering av overskuddsmasser der det er mulig ut fra kvaliteten på massene.. Gjenbruke platekantstein som i dag ligger langs Jugendmuren, langs nytt fortau på vestsiden av Langgata. Kantsteinen som i dag ligger langs vestsiden Langgata tas opp og leveres til lageret i Paradis	ENT	Massehåndteringsplan for rene masser Innmåling ved omdisponering / gjenbruk av overskudds masser Kvalitet på gjenbruks massene. Veiesedler

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

Nr.	Overordnede krav og mål	Referanse	Krav til planlegging/ prosjektering	Krav til utførelse	Ansvar	Dokumentasjon
6	Klimavennlig byggeplass					
6.1	<i>Fossilfri bygge- eller anleggsplass:</i> Bygge og anleggsplassen skal i sin helhet, minimum være fossilfrie.	Klima og miljøplanen Krav og vilkår for klimavennlige bygg og anleggsplasser Nytorget 2.0	Prosjektering for ladestasjoner for elektriske maskiner	Entreprenør oppfordres til å benytte elektriske løsninger der det er mulig. Entreprenøren skal angi mål for timer drift på elektiske maskiner. Plassering og utforming av ladestasjoner for elektriske maskiner gjøres i samråd med Lnett og BH. Det skal leveres rapport over enegiforbruk en gang pr. måned.	ENT (BH Lnett)	Liste over maskiner og kjøretøy v1.3 Nytorget Skjema for Rapportering energiforbruk Rapportering av antall timer drift på elektriske maskiner.
6.2	<i>Kjøretøy og maskiner:</i> Alle maskiner skal følge krav i Stavanger Kommune sin klima og miljøplan.	Klima og miljøplanen Krav og vilkår for klimavennlige bygg og anleggsplasser Nytorget 2.0		Alle maskiner som benyttes på byggeplass skal <ul style="list-style-type: none"> • tilfredsstillende typegodkjenning steg 4/IV • eller gå på elektrisk drift. • være CE-godkjente • registrert i Maskinregisteret. Gravemaskiner skal ha digital maskinstyring. Alle kjøretøy som benyttes til transport av masser til/fra anleggsplassen skal <ul style="list-style-type: none"> • minst være euroklasse 6/VI • eller gå på elektrisk drift. Tomgangskjøring skal ikke forekomme på oppdragsgivers adresse.	ENT	Liste over maskiner og kjøretøy v1.3 Nytorget

Miljøoppfølgingsplan

Nytorget, Stavanger Kommune

Oppdragsnr.: 211534 Nytorget Park og VA

6.3	<i>Krav til drivstoff:</i> Krav til at drivstofftype som benyttes er iht. gjeldende kjøretøyteknologi ved inngåelse av tilbud.	Klima og miljøplanen Krav og vilkår for klimavennlige bygg og anleggsplasser Nytorget 2.0		Leverandøren forplikter seg til å benytte de maskin- og kjøretøyteknologier og/eller drivstofftyper som oppgis i tilbudet. Oppdragsgiver skal varsles på forhånd ved endringer av maskin eller ved overgang til andre drivstofftyper. En eventuell fravikelse av kravet skal godkjennes av Oppdragsgiver. Ved uforutsette hendelser utenfor leverandørens kontroll kan oppdragsgiver godkjenne fravik hvis det kan dokumenteres at tilsvarende erstatninger ikke er å oppdrive.	ENT	Liste over maskiner og kjøretøy v1.3 Nytorget
-----	---	--	--	---	-----	---